ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Факультет суспільних та прикладних наук

Кафедра права імені академіка УАН о. Івана Луцького

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчально-методичної роботи
_____ Ярослав ШТАНЬКО
«31» 08 2026 р.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

СИЛЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	К Безпека та оборона
Спеціальність:	К 9 «Правоохоронна діяльність»
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	Правоохоронна діяльність
Освітній рівень:	(перший) бакалаврський
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська
Семестр викладання	II

Івано-Франківськ

2026

РОЗРОБНИК:

д.ю.н., професор кафедри права
імені академіка УАН о. Івана Луцького Роман ЛУЦЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри права

імені академіка УАН о. Івана Луцького

протокол № 1 від 28 серпня 2026 р.

В.о завідувача кафедри Олександра ПТАШНИК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП Микола КАРЧЕВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 31 серпня 2026 р.

e-mail	**roman.lutskyi@ukd.edu.ua**
Номер аудиторії чи кафедри	ауд. 201
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua/person/oleksandr-zahurskyy-k.
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=4195

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Конституційне право України» дає можливість отримати фундаментальні теоретичні знання із загальних компетентностей в сфері знання і розуміння Основного Закону. Оскільки, сучасне конституційне право – це галузь права, яка закріплює основні засади демократії, правовий статус особи та організацію державної влади і місцевого самоврядування. В умовах становлення України як демократичної, правової, соціальної держави вивчення цієї дисципліни має особливе значення та дає студентам широкий діапазон світоглядних уявлень із найбільш важливих політико-правових проблем розвитку нашої держави:

1) становлення конституціоналізму в Україні на демократичних засадах;

2) забезпечення прав людини та громадянина;

3) реалізація народовладдя;

4) формування дієздатних структур громадянського суспільства.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів компетентностей, які сприяють абстрактному і логічному мисленню, здатності формулювати власні думки, самокритичності, вмінні працювати з джерелами і фактичним матеріалом, грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій дискусії. Слухачі дисципліни повинні навчитися висловлювати в усній і письмовій формах власні думки щодо надання майбутнім спеціалістам права ґрунтовних теоретичних та практичних знань в сфері конституційної юриспруденції.

Цілі навчальної дисципліни. Ціллю викладання навчальної дисципліни є формування вмінь правильно оцінювати конкретні конституційно-правові явища, вміти правильно застосовувати відповідне конституційне законодавство.

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійних та освітньо-кваліфікаційних програм студент повинні **знати**:

а) *на термінологічному рівні* – основні категорії, поняття та їх визначення з курсу «Конституційне право України», зміст предмету «Конституційного права України» як галузі права та його структуру, особливості його норм та інститутів;

б) *на фундаментальному рівні* – основи теорії конституції та конституціоналізму, зміст та систему правового положення людини і громадянина в Україні, основи парламентаризму, зміст конституційно-правової системи організації та функціонування в Україні органів державної влади та місцевого самоврядування, основи територіальної організації України;

в) *на практично-творчому* – вимоги, які ставляться до юриста, який працює в органах державної виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, юриста, який здійснює правове забезпечення діяльності політичних партій та громадських організацій, проведення виборів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування на рівні дільничних та окружних виборчих комісій, правове забезпечення діяльності народних депутатів України та депутатів місцевих рад тощо.

Студенти повинні вміти використовувати положення науки конституційного права та правильно оцінювати сутність та зміст конкретних конституційно-правових явищ (ситуацій) при вирішенні професійних завдань; орієнтуватися в системі конституційного законодавства та правової практики; інтерпретувати чинне конституційне законодавство; правильно застосовувати норми конституційного права та інших правових актів; на творчому рівні використовувати свої внутрішні якості в підвищенні ефективності професійної діяльності, досліджувати конституційно-правові явища, формувати наукові пошуки.

Професійні компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни **«Конституційне право України»** (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Правоохоронна діяльність» (2026/2027).

Шифр та назва компетентності	**Шифр та назва програмних результатів навчання**
ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК5. Здатність вчитися оволодівати сучасними знаннями. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем. ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, здатність до національного спротиву. ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій	ПРН3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності. ПРН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. ПРН13. Знати і розуміти вимоги законодавства, здійснювати кваліфікацію адміністративних та кримінальних правопорушень, грамотно оформлювати процесуальні документи, що використовуються під час провадження у справах про адміністративні та кримінальні правопорушення, застосовувати превентивні та примусові поліцейські заходи.

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел	

ПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	**1**		
Семестр	**2**		
Кількість кредитів ЄКТС	**4**		
		денна форма	**заочна форма**

Аудиторні навчальні заняття	**лекції**	**22 (в годинах)**	**4 (в годинах)**
	семінари, практичні	**20 (в годинах)**	**4 (в годинах)**
Самостійна робота		**78 (в годинах)**	**112 (в годинах)**
Форма підсумкового контролю	**Екзамен**		

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Попередні дисципліни	**Наступні дисципліни**

	«Організація діяльності судових та правоохоронних органів»
	«Цивільне право України»
	«Цивільне процесуальне право України»
	«Кримінальне право України»
	«Кримінальне процесуальне право України»
	«Адміністративне право України»
	«Трудове право України»
	«Міжнародне публічне право»
	«Міжнародне приватне право»

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Тема 1. Конституційне право України як галузь права, наука та навчальна

дисципліна (2 год.)

Поняття, предмет і методи конституційного права України як галузі права. Місце конституційного права у правовій системі України. Система конституційного права України. Інститути конституційного права. Конституційно-правові норми. Структура конституційно-правової норми. Конституційно-правові відносини: поняття і види. Джерела конституційного права України: поняття, види і зміст. Конституційно-правова відповідальність.

*Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел:****Поняття і предмет науки конституційного права України. Основні завдання науки конституційного права. Система науки конституційного права. Функції науки конституційного права. Методологія науки конституційного права. Становлення науки конституційного права в Україні, (основні етапи розвитку, правові школи, провідні українські вчені-конституціоналісти). Розвиток конституційно-правових доктрин в Україні. Періодизація розвитку конституційно-правових доктрин (1-9).***

Тема 2. Основи конституційного ладу України (2 год.)

Поняття, сутність, ознаки та система основних засад конституційного ладу України. Гарантії конституційного ладу України. Інститут захисту конституційного ладу.

Конституційні основи державного ладу України. Поняття й особливості державного ладу сучасної Української держави. Основні принципи державного ладу України. Механізм Української держави. Загальні засади побудови державних органів в Україні.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Основні функції Української держави. Конституційні основи суспільного ладу України. Поняття і сутність суспільного ладу України. Громадянське суспільство: поняття і характерні риси. Система та основні принципи суспільного ладу України (1-9).***

Тема 3. Основи правового статусу особи в Україні (4 год.)

Загальні засади конституційно-правового статусу людини та громадянина в Україні. Правовий статус людини та громадянина як інститут конституційного права. Сучасна концепція прав людини та її відображення в Конституції України. Основні принципи конституційно-правового інституту прав і свобод людини. Міжнародно-правові стандарти прав людини. Механізм реалізації та гарантії прав і свобод людини та громадянина в Україні. Поняття і сутність основних гарантій реалізації та захисту (охорони) прав і свобод людини та громадянина в Україні. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Тенденції конституційно-правового регулювання основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Поняття, сутність і принципи громадянства України. Політико-правовий огляд становлення та розвитку інституту громадянства в Україні. Набуття і припинення громадянства. Особливості правового положення в Україні іноземних громадян та осіб без громадянства. Конституційно-правовий статус біженців. Інститут притулку (1-9).***

Тема 4. Конституційні основи функціонування об'єднань громадян в Україні (2 год.)

Поняття та види об'єднань громадян. Правові засади створення і діяльності об'єднань громадян в Україні. Обмеження на створення і діяльність об'єднань громадян. Обмеження на створення і діяльність організаційних структур осередків політичних партій. Принципи діяльності об'єднань громадян в Україні. Вимоги до засновників та членів об'єднань громадян. Легалізація (офіційне визнання) об'єднань громадян. Реєстрація об'єднань громадян. Види статусу об'єднань громадян. Обмеження на створення і діяльність об'єднань громадян. Обмеження на створення.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Поняття та види релігійних організацій в Україні. Правові засади створення і діяльності релігійних організацій в Україні. Право на свободу світогляду і віросповідання. Державна реєстрація релігійних організацій. Припинення діяльності релігійних організацій. Права релігійних організацій. Відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави. Відокремлення школи від церкви (1-9).***

Тема 5. Форми безпосередньої демократії в Україні (2 год.)

Теоретичні основи безпосереднього народовладдя. Поняття та основні форми прямого народовладдя. Представницька і безпосередня демократія: поняття, характерні риси й особливості. Основні форми безпосередньої демократії. Поняття і види виборів і виборчих систем. Мажоритарна, пропорційна та змішана виборчі системи: основні характеристики. Становлення інституту виборів в Україні. Об'єктивні передумови та значення переходу від змішаної до пропорційної системи виборів Верховної Ради України.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Виборче право України. Об'єктивне і суб'єктивне, активне та пасивне виборче право. Конституційно-правові принципи виборів в Україні. Основні положення виборчого процесу в Україні. Референдум як форма народного волевиявлення. Поняття і види референдумів. Демократичні засади підготовки, проведення та реалізації рішень референдумів. Відповідальність за порушення законодавства про вибори і референдум в Україні (1-14)***.

Тема 6. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України (2 год.)

Парламентаризм як соціально-правовий феномен. Становлення парламентаризму в Україні. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України (порядок формування, трок повноважень, дострокове припинення діяльності, склад і структура, функції, компетенція, форми роботи парламенту). Верховна Рада України в системі органів державної влади України. Законодавчий процес у Верховній Раді України. Комітети, постійні, тимчасові та інші комісії Верховної Ради України. Депутатські групи та фракції, коаліція депутатських фракцій, погоджувальна рада депутатських фракцій. Голова Верховної Ради України: конституційно-правовий статус.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Поняття, зміст, завдання та основні напрямки здійснення парламентської реформи в***

Україні. Проблеми реформування статусу Верховної Ради України на сучасному етапі конституційно-правової реформи в Україні. (1-14)

Тема 7. Конституційно-правовий статус Президента України (2 год.)

Загальна характеристика і становлення інституту президента. Правова природа, соціальне призначення і політична роль президента як глави держави. Формування інституту президента в Україні. Президент України – глава держави. Порядок заміщення посади Президента України. Вибори Президента в Україні: загальна характеристика. Строк повноважень Президента України; причини та умови дострокового припинення повноважень.

Питання для самостійного вивчення: ***Відповідальність глави держави. Функції і повноваження Президента України. Місце та роль Президента у реалізації принципу «стримувань і противаг». Проблеми реформування статусу Президента України на сучасному етапі здійснення конституційно-правової реформи в Україні. (10-17)***

Тема 8. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади (2 год.)

Поняття виконавчої влади і система її органів. Конституційно-правовий статус Уряду України – Кабінету Міністрів України (структура, порядок утворення, повноваження, основні форми і напрями діяльності, відповідальність уряду). Кабінет Міністрів України у системі органів державної влади України. Зміна конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України в умовах проведення в Україні конституційної реформи: переходу від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської форми державного правління. Міністерства, державні комітети, інші центральні органи виконавчої влади України: порядок формування, структура, компетенція, основні напрями і форми діяльності. Акти органів виконавчої влади.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Конституційно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади. Порядок формування, структура, повноваження, основні напрями і форми діяльності місцевих державних адміністрацій. Відповідальність місцевих органів виконавчої влади. Взаємодія місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування. (1-17)***

Тема 9. Конституційно-правові основи судової системи та органів прокуратури (2 год.)

Конституційні засади організації судової влади в Україні. Загальна характеристика судової системи України. Система судів загальної юрисдикції України (місцеві, апеляційні суди, вищі спеціалізовані суди та Верховний Суд України). Порядок утворення, структура та повноваження судів загальної юрисдикції. Основні конституційні принципи судочинства в Україні. Участь народних засідателів і присяжних у здійсненні правосуддя. Вища Рада юстиції України: порядок формування, склад, основні функції та повноваження. З'їзд суддів України. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні. Порядок формування Конституційного Суду і його склад. Функції та повноваження Конституційного Суду. Порядок діяльності Конституційного Суду і процедури розгляду ним справ.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Регламент Конституційного Суду України. Право на звернення до Конституційного Суду України. Висновки Конституційного Суду України щодо відповідності Конституції України законів та інших нормативно-правових актів: поняття, порядок винесення та юридичне значення. Тлумачення Конституційним Судом України Конституції та законів України: поняття, порядок та юридичне значення. Поняття, суть, завдання та основні напрями здійснення судової реформи в Україні. Концепція судово-правової реформи в Україні. (1-17)***

Тема 10. Конституційно-правові основи національної безпеки і оборони України (2 год.)

Поняття та сутність національної безпеки України. Суб'єкти, об'єкти та принципи національної безпеки України. Національні інтереси та загрози національній безпеці України. Основні напрями державної політики у сфері національної безпеки України. Система забезпечення національної безпеки України: поняття та структура. Основні функції системи забезпечення національної безпеки України. Рада національної безпеки і оборони України (РНБО): конституційно-правовий статус.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Оборона України в системі гарантування її національної безпеки. Поняття, основи та організація оборони України. Правові основи діяльності державних органів щодо забезпечення оборони України. Збройні Сили України як гарант її національної безпеки та оборони. Загальний військовий обов'язок, форми його реалізації та законодавче забезпечення. Військова служба: поняття, види і порядок проходження. Завдання та основні напрями реформування Збройних Сил України. (1-17)***

Зміст практичних занять.

Тема 1. Конституційне право України як галузь права, наука та навчальна дисципліна (2 год.)

Поняття, предмет і методи конституційного права України як галузі права. Місце конституційного права у правовій системі України. Система конституційного права України.

Інститути конституційного права. Конституційно-правові норми. Структура конституційно-правової норми. Конституційно-правові відносини: поняття і види. Джерела конституційного права України: поняття, види і зміст. Конституційно-правова відповідальність.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Поняття і предмет науки конституційного права України. Основні завдання науки конституційного права. Система науки конституційного права. Функції науки конституційного права. Методологія науки конституційного права. Становлення науки конституційного права в Україні, (основні етапи розвитку, правові школи, провідні українські вчені-конституціоналісти). Розвиток конституційно-правових доктрин в Україні. Періодизація розвитку конституційно-правових доктрин (1-9).***

Тема 2. Основи конституційного ладу України (2 год.)

Поняття, сутність, ознаки та система основних засад конституційного ладу України. Гарантії конституційного ладу України. Інститут захисту конституційного ладу.

Конституційні основи державного ладу України. Поняття й особливості державного ладу сучасної Української держави. Основні принципи державного ладу України. Механізм Української держави. Загальні засади побудови державних органів в Україні.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Основні функції Української держави. Конституційні основи суспільного ладу України. Поняття і сутність суспільного ладу України. Громадянське суспільство: поняття і характерні риси. Система та основні принципи суспільного ладу України (1-9).***

Тема 3. Основи правового статусу особи в Україні (2 год.)

Загальні засади конституційно-правового статусу людини та громадянина в Україні. Правовий статус людини та громадянина як інститут конституційного права. Сучасна концепція прав людини та її відображення в Конституції України. Основні принципи конституційно-правового інституту прав і свобод людини. Міжнародно-правові стандарти прав людини. Механізм реалізації та гарантії прав і свобод людини та громадянина в Україні. Поняття і сутність основних гарантій реалізації та захисту (охорони) прав і свобод людини та громадянина в Україні. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Тенденції конституційно-правового регулювання основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел ***Поняття, сутність і принципи громадянства України. Політико-правовий огляд становлення та розвитку інституту громадянства в Україні. Набуття і припинення громадянства. Особливості правового положення в Україні іноземних громадян та осіб без громадянства. Конституційно-правовий статус біженців. Інститут притулку (1-9).***

Тема 4. Конституційні основи функціонування об'єднань громадян в Україні (2 год.)

Поняття та види об'єднань громадян. Правові засади створення і діяльності об'єднань громадян в Україні. Обмеження на створення і діяльність об'єднань громадян. Обмеження на створення і діяльність організаційних структур осередків політичних партій. Принципи діяльності об'єднань громадян в Україні. Вимоги до засновників та членів об'єднань громадян. Легалізація (офіційне визнання) об'єднань громадян. Реєстрація об'єднань громадян. Види статусу об'єднань громадян. Обмеження на створення і діяльність об'єднань громадян. Обмеження на створення.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Поняття та види релігійних організацій в Україні. Правові засади створення і діяльності релігійних організацій в Україні. Право на свободу світогляду і віросповідання. Державна реєстрація релігійних організацій. Припинення діяльності релігійних організацій. Права релігійних організацій. Відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави. Відокремлення школи від церкви (1-9).***

Тема 5. Форми безпосередньої демократії в Україні (2 год.)

Теоретичні основи безпосереднього народовладдя. Поняття та основні форми прямого народовладдя. Представницька і безпосередня демократія: поняття, характерні риси й особливості. Основні форми безпосередньої демократії. Поняття і види виборів і виборчих систем. Мажоритарна, пропорційна та змішана виборчі системи: основні характеристики. Становлення інституту виборів в Україні. Об'єктивні передумови та значення переходу від змішаної до пропорційної системи виборів Верховної Ради України.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Виборче право України. Об'єктивне і суб'єктивне, активне та пасивне виборче право. Конституційно-правові принципи виборів в Україні. Основні положення виборчого процесу в Україні. Референдум як форма народного волевиявлення. Поняття і види референдумів. Демократичні засади підготовки, проведення та реалізації рішень референдумів. Відповідальність за порушення законодавства про вибори і референдум в Україні (1-14)***.

Тема 6. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України (2 год.)

Парламентаризм як соціально-правовий феномен. Становлення парламентаризму в Україні. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України (порядок формування, трок повноважень, дострокове припинення діяльності, склад і структура, функції, компетенція, форми роботи парламенту). Верховна Рада України в системі органів державної влади України. Законодавчий процес у Верховній Раді України. Комітети, постійні, тимчасові та інші комісії Верховної Ради України. Депутатські групи та фракції, коаліція депутатських фракцій, погоджувальна рада депутатських фракцій. Голова Верховної Ради України: конституційно-правовий статус.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Поняття, зміст, завдання та основні напрямки здійснення парламентської реформи в Україні. Проблеми реформування статусу Верховної Ради України на сучасному етапі конституційно-правової реформи в Україні. (1-14)***

Тема 7. Конституційно-правовий статус Президента України (2 год.)

Загальна характеристика і становлення інституту президента. Правова природа, соціальне призначення і політична роль президента як глави держави. Формування інституту президента в Україні. Президент України – глава держави. Порядок заміщення посади Президента України. Вибори Президента в Україні: загальна характеристика. Строк повноважень Президента України; причини та умови дострокового припинення повноважень.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Відповідальність глави держави. Функції і повноваження Президента України. Місце та роль Президента у реалізації принципу «стримувань і противаг». Проблеми реформування статусу Президента України на сучасному етапі здійснення конституційно-правової реформи в Україні. (10-17)***

Тема 8. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади (2 год.)

Поняття виконавчої влади і система її органів. Конституційно-правовий статус Уряду України – Кабінету Міністрів України (структура, порядок утворення, повноваження, основні форми і напрями діяльності, відповідальність уряду). Кабінет Міністрів України у системі органів державної влади України. Зміна конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України в умовах проведення в Україні конституційної реформи: переходу від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської форми державного правління. Міністерства, державні комітети, інші центральні органи виконавчої влади України: порядок формування, структура, компетенція, основні напрями і форми діяльності. Акти органів виконавчої влади.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Конституційно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади. Порядок формування, структура, повноваження, основні напрями і форми діяльності місцевих державних адміністрацій. Відповідальність місцевих органів виконавчої влади. Взаємодія місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування. (1-17)***

Тема 9. Конституційно-правові основи судової системи та органів прокуратури (2 год.)

Конституційні засади організації судової влади в Україні. Загальна характеристика судової системи України. Система судів загальної юрисдикції України (місцеві, апеляційні суди, вищі спеціалізовані суди та Верховний Суд України). Порядок утворення, структура та повноваження судів загальної юрисдикції. Основні конституційні принципи судочинства в Україні. Участь народних засідателів і присяжних у здійсненні правосуддя. Вища Рада юстиції України: порядок формування, склад, основні функції та повноваження. З'їзд суддів України. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні. Порядок формування Конституційного Суду і його склад. Функції та повноваження Конституційного Суду. Порядок діяльності Конституційного Суду і процедури розгляду ним справ.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Регламент Конституційного Суду України. Право на звернення до Конституційного***

Суду України. Висновки Конституційного Суду України щодо відповідності Конституції України законів та інших нормативно-правових актів: поняття, порядок винесення та юридичне значення. Тлумачення Конституційним Судом України Конституції та законів України: поняття, порядок та юридичне значення. Поняття, суть, завдання та основні напрями здійснення судової реформи в Україні. Концепція судово-правової реформи в Україні. (1-17)

Тема 10. Конституційно-правові основи національної безпеки і оборони України (2 год.)

Поняття та сутність національної безпеки України. Суб'єкти, об'єкти та принципи національної безпеки України. Національні інтереси та загрози національній безпеці України. Основні напрями державної політики у сфері національної безпеки України. Система забезпечення національної безпеки України: поняття та структура. Основні функції системи забезпечення національної безпеки України. Рада національної безпеки і оборони України (РНБО): конституційно-правовий статус.

Питання для самостійного вивчення та література основних рекомендованих джерел: ***Оборона України в системі гарантування її національної безпеки. Поняття, основи та організація оборони України. Правові основи діяльності державних органів щодо забезпечення оборони України. Збройні Сили України як гарант її національної безпеки та оборони. Загальний військовий обов'язок, форми його реалізації та законодавче забезпечення. Військова служба: поняття, види і порядок проходження. Завдання та основні напрями реформування Збройних Сил України. (1-17)***

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання

	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	**96**	**148**
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	**20**	**30**
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	**20**	**30**
Підготовка звітів з практичних робіт	**10**	**20**
Підготовка до поточного контролю	**20**	**30**
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	**26**	**38**

ПОЛІТИКА КУРСУ

Коротко, з покликанням на відповідну нормативну базу УКД, висвітлити питання:[1]

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

[1] зміст пунктів може редагуватись з огляду на особливості курсу

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з "Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти". Ознайомитись з документом можна за покликанням.

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за покликанням.

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно "Положення про організацію освітнього процесу" здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за покликанням.

4) щодо дотримання академічної доброчесності

"Положення про академічну доброчесність" закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за покликанням. Ознайомитись з "Політикою академічної доброчесності" - за покликанням.

5) щодо використання штучного інтелекту

"Положення про академічну доброчесність" визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в

освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за покликанням.[2] *"Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів" містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за покликанням.*

Під час вивчення навчальної дисципліни «Нон-фікшн наратив» здобувачі використовують ШІ:

1) як інструментарій для генерації відео контенту за темою свого відео есе (якщо не вимагається оригінальна власна зйомка); генерації зображень для ілюстрації презентацій, візуалізацій до доповідей, до медійного контенту;

2) для опрацювання великих даних (кількісних та якісних);

3) для транскрибації інтерв'ю;

4) для створення субтитрів та перекладів тексту іншими мовами;

5) для драфт-скриптів;

6) голосовий супровід оригінального відео контету;

7) очищення звуку, обробка відео та фото матеріалів.

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анульовується без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за посиланням.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за покликанням.[3]

Під час вивчення навчальної дисципліни "Нон-фікшн наратив" студентам надається можливість перерахування неформальної освіти. До прикладу, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах, відтак сертифікат, який отримали під час навчання, – є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

[2] визначається політика використання ШІ в навчальній дисципліні - дозволене/заборонене, правила використання

[3] визначається перелік електронних та інших ресурсів та умови перезарахування

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ РЕСУРСИ

Для вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право України» для спеціальності «Правоохоронна діяльність» необхідно:

1) проектор або інший мультимедійний екран для демонстрації відеоесе, архівних матеріалів та презентацій;

2) доступ до генеративних моделей ШІ (платформи для роботи з текстом, зображеннями та відео, такі як Gemini та ін.) для виконання індивідуальних завдань;

3) хмарні сховища даних (Google Drive) для спільного доступу до великих відеофайлів та групової роботи над проєктами;

4) Нормативно-правові джерела: Конституція України, головний текст із правовими змінами, Рішення КСУ, база рішень Конституційного Суду. Профільні закони, актуальні кодекси та закони. Міжнародні акти, загальна декларація прав людини. Практика ЄСПЛ, рішення Європейського суду.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання[4]	**Метод навчання**	**Метод оцінювання**
ПРН 10. Виокремлювати юридично значущі	бесіда бесіда-діалог	усний контроль програмований контроль

[4] для вибіркових навчальних дисциплін вказується результат навчання

факти і формувати обґрунтовані правові висновки	творчий	
ПРН 11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	**Зміст**	**% від загальної оцінки**	**Бал**	
			min	**max**
Поточні контрольні заходи	Всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	25	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання (аудиторні заняття):

«незадовільно»	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;
«задовільно»	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;
«добре»	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
«відмінно»	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Критерії оцінювання (підсумковий контроль) для творчого завдання, яке поєднує текстову аналітику (рецензію) та візуальний сторітелінг (відеоесе): оцінюється знання, аналіз, інтерпретацію тексту та здатність трансформувати сенси з однієї медіаформи в іншу.

«відмінно»	**Рецензія:** містить глибокий критичний аналіз (а не переказ). Автор чітко визначає проблему, наративну стратегію письменника та контекст твору. Текст стилістично бездоганний, має чітку структуру (вступ, аналітична частина, висновки). **Відеоесе:** продемонстровано високий рівень синергії тексту та візувального ряду. ШІ використано креативно (наприклад, для відтворення атмосфери або візуалізації метафор, які важко знайти в архівах). **Наратив:** знайдено оригінальний «хід» (метафору), що об'єднує відео. Звуковий супровід та монтаж підсилюють емоційне сприйняття. **Етика:** робота з фактами бездоганна; дотримано академічної доброчесності (вказано джерела та інструменти ШІ).
«добре»	**Рецензія:** текст змістовний, автор демонструє розуміння книги, але аналіз подекуди підмінюється детальним переказом сюжету. Аргументація переконлива, проте бракує власних нестандартних висновків. **Відеоесе:** якісний монтаж та логічна послідовність кадрів. Візуальний ряд ШІ відповідає темі, але виглядає дещо ілюстративно (буквальне зображення того, про що йдеться в тексті, без глибшого символізму). **Технічне виконання:** гарна якість звуку та картинки, проте присутні дрібні помилки в темпоритмі відео (задовгі або занадто короткі плани).
«задовільно»	**Рецензія:** має репродуктивний характер (переказ змісту). Автор плутає поняття «відгук» та «рецензія». Аналіз наративних особливостей поверхневий або відсутній. **Відеоесе:** робота виконана формально. Відеоряд може бути хаотичним, ШІ-генерації виглядають випадковими або містять помітні дефекти, які псують сприйняття. **Зв'язок:** слабкий логічний зв'язок між тим, що ми чуємо (закадровий голос), і тим, що бачимо на екрані. **Джерела:** використано лише анотацію до книги або один критичний огляд із мережі без самостійного опрацювання тексту.
«незадовільно»	**Рецензія:** текст відсутній, не відповідає обраній книзі або є повним плагіатом. Відсутня власна думка автора. **Відеоесе:** відео не відкривається, не відповідає темі або створене повністю автоматично (без режисерського та сценарного втручання студента). **Якість:** повна відсутність монтажу, нерозбірливий звук, випадковий набір кадрів. **Доброчесність:** використання ШІ для повної фальсифікації змісту книги (генерація фактів, яких немає в оригінальному нон-фікшн творі).

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».[5]

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	**Рівень досягнень, %**	**Шкала ECTS**
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F

[5] можна вказати теми чи завдання, які є обов’язковими до виконання, а також особисті підходи до оцінювання рівня знань здобувачів під час аудиторної роботи

Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з’явилися на екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ[6]

Конституція і закони України (зі змінами станом на 2026 рік):

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 р. зі змінами, станом на 2024 рік.

2. Закони України "Про внесення змін до Конституції України": від 8 грудня 2004 р. № 2222-ІУ – 4180, 2010, 2011, 2014, 2016, 2019 р.р.

3. Конституція України. Науково-практичний коментар [Текст] : станом на 20 трав. 2018 р. / Я. О. Берназюк, А. Г. Бірюкова, Ю. О. Буглак [та ін.] ; за заг. ред. К. І. Чижмарь, О. В. Лавриновича. К.: Професіонал, 2018. 296 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/41521

[6] обов’язково: враховувати вимоги ДСТУ 8302:2015 (відповідно до Наказу № 65, від 4.03. 2016), рекомендації Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти, використовувати літературу за останні 5-7 років, наводити власні публікації за змістом навчальної дисципліни.

4. Про громадянство України: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 13, ст.65.

5. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України. Відомості Верховної Ради України, (ВВР), 2012, № 19-20, ст.179.

6. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 25, ст.283.

7. Про громадські об'єднання: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 1, ст.1.

8. Про політичні партії в Україні: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 23, ст.118.

9. Про національні меншини в Україні: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 36, ст.529.

10. Про звернення громадян: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 47, ст.256.

11. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 20, ст.99.

12. Виборчий кодекс України, 2019. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 7, № 8, № 9, ст.48.

13. Про статус народного депутата України: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 3, ст. 17.

14. Про комітети Верховної Ради України: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 19, ст.134.

15. Про Центральну виборчу комісію: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 36, ст.448.

16. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133.

17. Про Рахункову Палату Верховної Ради України: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 36, ст.360.

18. Про місцеві державні адміністрації: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 20-21, ст.190.

19. Про судоустрій та статус суддів: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст.545.

20. Про Вищу раду правосуддя: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 7-8, ст.50.

21. Про Конституційний Суд України: Закон України. Голос України від 02.08.2017. № 141.

22. Про прокуратуру: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2-3, ст.12.

23. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170.

24. Про столицю України місто-герой Київ: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 11, ст. 79.

25. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 5-6, ст.43. Визнання неконституційними окремих положень від 17.12.2009.

26. Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 29, ст.191. В ред. 2015 р.

27. Європейська Хартія місцевого самоврядування, м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року, в ред. 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

28. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя). Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 28, ст.532.

29. Загальна декларація прав людини (ООН, 1948). URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015

30. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1990. № 31. Ст. 429.

31. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 6 листопада 2012 р. Голос України. 28.11.2012. № 226. Визнання неконституційним від 26.04.2018, підстава - v004p710-18

32. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 13. С. 222.

33. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26.01.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113520#Text

34. Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпічмент):Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 40, ст.212.

Основні рекомендовані джерела:

1. Афанасьєва М.В., Бальцій Ю.Ю., Батан Ю.Д. [та ін.]. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посіб. / за заг. ред. М.В. Афанасьєвої, А.А. Єзерова ; тех. ред. Ю.Д. Батан. Одеса : Юридична література, 2017. 256 с.

2. Конституційне право України. Академічний курс : підручник: У 2 т. К. : Юридична думка. Т. 1 / за ред. В. Ф. Погорілка. 2006. 544 с. ; Т. 2 / За ред. Ю.С. Шемшученка. 2008. 800 с.

3. Курс конституционного права Украины : учебник / под ред. М.А. Баймуратова, А.В. Батанова : в 2 т. Т. 1 : Общая часть : основы теории конституционного права. Х. : Одиссей, 2008. 672 с. Т. 2 : Конституционный строй Украины. Сумы : Университетская книга, 2012. 799 с.

4. Луцький Р.П. Конституційне право України: навчальний підручник ЗВО «Університет Короля Данила», Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2023. URL: https://drive.google.com/drive/folders/18C0jiS1UELPj4kUotks8HtDJOTqurQqx

5. Проблеми сучасної конституціоналістики : навчальний посібник. Вип. 1/ М.П. Орзіх, М.В. Афанасьєва, В.Р. Барський, В.А. Григор'єв, А.А. Єзеров ; за ред. М. П. Орзіха. К. : Юрінком Інтер, 2011. 268 с.

6. Проблеми сучасної конституціоналістики: навч. посіб. Вип. 2. Конституційні перетворення в Україні / за ред. М. П. Орзіха. К. : Юрінком Інтер, 2012. 430 с.

7. Проблеми сучасної конституціоналістики : навч. посіб. Вип. 3. Сучасний український конституціоналізм / за ред. А. Р. Крусян. О. : Фенікс, 2015. 523 с.

8. Проблеми сучасної конституціоналістики : навч. посіб. Вип. 4. Конституційне гуманітарне право / [Н.В. Аніщук, М.В. Афанасьєва, Н.М. Бакаянова та ін.] ; за заг. ред. А.Р. Крусян, А.А. Єзерова. К. : Юрінком Інтер, 2018. 524 с.

9. Савчин М.В. Конституційне право України : підручник / відп. ред. М.О. Баймуратов. К. : Правова єдність, 2009. 1008 с.

10. Совгиря О. Предмет конституційного права України: аксіологічна складова на сучасному етапі. Український часопис конституційного права. 2016. № 1. С. 41-46.

11. Подорожна Т.С. Верховенство Конституції України та конституціоналізація правової системи: діалектика взаємодії. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : Юриспруденція. 2013. № 6-1. Т. 1. С. 115-118.

12. Рабінович С. П. Чинність і дієвість конституції: нормативізм versus соціологія права. Соціально-правові студії. 2018. Вип. 1. С. 4-10.

13. Федоренко В. Л. Система конституційного права України: теоретикометодологічні аспекти: монограф. К. : Ліра-К, 2009. 580 с.

14. Чорнолуцький Р.В. Феноменологія нормопроектної діяльності в конституційному праві України: питання теорії і практики : автореф. дис ... докт. юрид. наук : 12.00.02. Ужгород, 2018. 35 с.

15. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм : монографія. Київ : Салком; Юрінком Інтер, 2005. 560 с.

16. Шаповал В., Шаповал Т. Про сутнісні характеристики народного представництва. Вісник Центральної виборчої комісії. 2011. № 2. С. 45-47.

17. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави : монографія. Харків : ФІНН, 2009. 215 с.

18. Щербанюк О. В. Народний суверенітет і реалізація владоспроможності демократичної держави : монографія. Кн. 2 / за ред. А. О. Селіванова. К., 2013. 303 с.

Додаткові рекомендовані джерела:

1 Конституційне право України: Підручник / За ред. проф.В. Ф. Погорілка. К.: Наук, думка, 1999.

2 Конституційне право України: підручник / В. Ф. Погорілко, М. О. Баймуратов, О. Ф. Фрицький, та ін.; За ред. О. Ф. Фрицького. К.: Юрінком Інтер, 2009. 352 с.

3 Кравченко В. В. Конституційне право України: [навч. посібн.] / В. В. Кравченко. Вид. 6-те, виправл. і доповн. К.: Атіка, 2008. 592 с.

4 Конституції нових держав Європи та Азії. К.: Укр. правничафундація, 1996.

5 Історія Української Конституції. К.: Укр. правнича фундація,1997.

6 Погорілко В. Ф., Головченко В, В., Сірий М. І. Права та свободи людини і громадянина. К.: Ін Юре, 1997.

7 Рабинович П. М., Хавронюк М. 1. Права людини і громадянина. К.; Атіка, 2004.

8 Вибори і референдуми в Україні: проблеми теорії і практики. К.: ЦВК, 2001.

9 Органи державної влади України / За ред. проф. В. Ф. Погорілка. К.: ІНс-т держави і права НАН України, 2002.

10 Кислий І.І., Вайс Ч. Становлення парламентаризму в Україні. К., 2002.

11 Тодика Ю. М., Яворський В. Д. Президент України: коиституційно-правовий статус. Харків: Факт, 1999.

12 Коліушко І. Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні. К.: Факт, 2002.

13 Селіванов А. О. Верховенство права в конституційному правосудді. Предмет конституційного права у вимірі конституційної юрисдикції. К.: Харків: Парну, 2005.

14 Куйбіда В. С. Муніципальне управління. Аспекти інформатизації. К.: Знання, 2004.

15 Корнієнко М. І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання. К.: Алерта, 2005.

16 .Копиленко О. Л. Автономна Республіка Крим: проблеми правового статусу. К., 2002.

17 Корнієнко М. І. Автономна Республіка Крим як форма регіонального самоврядування // Вчені зап. Ін-ту економіки та права "КРОК". Сер. "Право". К., 2002. Вип. № 6.

18 Погорілко В.Ф. Федоренко В.Л. Конституційне право України: Підручник За заг. ред. В.Ф. Погорілко. К.: Наукова думка; Прецедент, 2006. 344с.

19 Кравченко Конституційне право України: Навчальний посібник. – Вид. 4-те випр. т а доповн. К.: Атіка, 2006. 568 с.

20. Цимбалістий Т.О. Конституційна юстиція в Україні: Нач. пос. К.: Центр учбової літератури, 2007. 200 с.

21 Шляхтун П.П. Конституційне право України: Підручник. К.: «Освіта України», КНТ, 2008. 592 с.

22 Рудик П.А. Коментар до конституційних змін: Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008. 220 с.

23 Теліпко В.Е. Конституційне та конституційно-процесуальне право України: навч. посіб. (для студ. вищ. навч. закл.) / В.Е. Теліпко К.: Центр учбової літератури, 2008. 568 с.

24 Конституційне право України: підручник. / В.І. Чушенко, І.Я. Заяць; за заг. ред. В.І. Чушенка; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Вид. 2-е, допов. і переробл. К.: Ін Юре, 2009. 547 с.

25 Конституційне право України: темат. слов. / М-во внутр. справ України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, Херсон. юрид. ін-т; упоряд.: Галунько В.В. та ін.; за ред. В.В. Галунька. Херсон: Херсон. міська друк., 2010. 131 с.

26 Конституційне право України: Підручник / за заг. ред. В. Л. Федоренка. – 4-е вид., перероб. і доопр.; передмова проф. В. М. Шаповала. К.: 2012. 727 с.

27 Конституційне право України. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. К.: 2011, «Ліра К»., 560 с.

28 Актуальні проблеми конституційного права України: підручник /за заг. ред. проф. Олійника А.Ю. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 554 с.

29 Конституційне право України : посіб. для підготовки до іспитів / Ю. Г. Барабаш, Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин та ін. 3-тє вид., переробл. та допов. Х. : Право, 2016. 346 с.

30. Децентралізація. URL: https://decentralization.gov.ua/

31. Дубас В. В. Вплив практики Європейської комісії «За демократію через право» на розвиток конституціоналізму в Україні : дис. ... д-ра філософії [спец. 081 - Право] / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2022. 284 с. URL: https://ccu.gov.ua/library/vplyv-praktyky-yevropeyskoyi-komisiyi-za-demokratiyu-cherez-pravo-narozvytok.

Інформаційні ресурси:

1. http://www.portal.rada.gov.ua – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

2. http://www.president.gov.ua – офіційний веб-сайт Президента України.

3. http://www.kmu.gov.ua – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.

4. http://www.court.gov.ua – офіційний веб портал судової влади в Україні

5. https://supreme.court.gov.ua – офіційний веб-сайт Верховного Суду

6. http://www.reyestr.court.gov.ua – єдиний реєстр судових рішень в Україні.

7. http://www.nbuv.gov.ua - Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.

8. http://www.catalogue.nplu.org – Національна парламентська бібліотека України.

9. http://www.rada.kiev.ua – Бібліотека Верховної Ради України

10. http://www.scilib.univ.kiev.ua – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

11. http://www.ukma.kiev.ua – наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»

12. http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm – Форум права (електронне наукове фахове видання).

13. http://www.pravo.biz.ua – Електронна бібліотека з правознавства

14. http://www.chitalka.info – Електронні підручники он-лайн/Право

15. https://ccu.gov.ua/index.php – офіційний веб-сайт Конституційного Суду України (КСУ)

16.https://ccu.gov.ua/library/vplyv-praktyky-yevropeyskoyi-komisiyi-za-demokratiyu-cherez-pravo-na-rozvytok – бібліотека конституційного права на сайті КСУ